

инвестициялық тартымдылығын арттыру жұмыстарын жүргізулері керек.

Қазақстандық екінші деңгейлі банктер, ең алдымен, қаржы нарығындағы беделін арттыру арқылы салымшылардың, әсіресе корпоративтік салымшылардың сеніміне ие болуы керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасы банк секторының ағымдағы жағдайы 01.01.2019 ж.– <https://nationalbank.kz/cont>

2. Несие портфелінің құрылымы мен сапасы туралы мәліметтер – <https://nationalbank.kz/?docid=3540&switch=kazakh>

3. Салымдардың құрылымы туралы мәліметтер – <https://nationalbank.kz/?docid=3541&switch=kazakh>

4. Қазақстан Республикасының қаржы секторын дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы. 29.08.2014 ж. №954 Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы – <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1400000545>

ҚР-ДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ ЖӘНЕ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Сұлтангазиев Н. Е.

Л.Б.Гончаров атындағы Қазақ автомобиль-жол институты, Қазақстан

Мақалада нарықтық қатынастар жағдайында инновациялық экономиканы және оның жекелеген салаларын мемлекеттік реттеудің рөлі мен механизміне кейбір көзқарастар қарастырылады.

Экономика мен қоғамның өсіп келе жатқан маңыздылығымен Инновациялық процестерді мемлекеттік реттеу қажеттілігі артып келеді. Экономикалық өсу экстенсивті және қарқынды факторлардың үйлесуіне және экономикалық айналымға жаңа табиғи ресурстарды тартуға және еңбекке қабілетті халықтың көп жұмыспен қамтылуы есебінен өнім шығарудың өсуіне негізделеді.

Экономиканы мемлекеттік реттеу жүйесінде мемлекеттік сектор ерекше орын алады. Бір жағынан, ол мемлекет Өкілетті меншік иесі және кәсіпкер болып табылатын елдегі мемлекеттік реттеу объектісі ретінде әрекет етеді, ал екінші жағынан, коммерциялық секторға қатысты Үкімет қабылдаған бірқатар шаралар мен шешімдердің орындалуын қамтамасыз етеді немесе ұлт пен экономиканың мүдделеріне әсер етеді.

Ұтымды саясат болған кезде ғылыми-техникалық жетістіктерді енгізу халықтың негізгі бөлігінің өмір сүру деңгейін әлеуметтік тұрақтылық үшін аса қауіпті шектен тыс ұстап тұруға, тұтынылатын материалдық және материалдық емес игіліктер мен көрсетілетін қызметтер спектрін тұрақты кеңейту арқылы әлеуметтік сенімділікті қамтамасыз етуге, жеке адам мен қоғамның зияткерлік әлеуетін дамытуға, социумды тозудан қорғауға мүмкіндік береді [1,с.417].

Инновациялық саясат пен қорғаныс доктринасының өзара байланысын бірнеше негізгі бағыттар бойынша байқауға болады. Біріншіден, қазіргі

жағдайда қару-жарақ пен армияны ұйымдастыру, әскери психологияны қалыптастыру саласындағы тұрақты инновацияларсыз қорғаныс қабілетінің ең төменгі деңгейін қолдау мүмкін емес.

2021 жылы Инновациялық өнім көлемі 2020 жылмен салыстырғанда 334415,3 млн.теңгеге артып, 844 734,9 млн. теңгені құрады (2020 жылы – 398 959,2 млн. теңге, 2019 жылы – 445775,7 млн. теңге).

ЖІӨ - дегі инновациялық өнімнің үлесі 2021 жылы 1,91% - ды, 2020 жылы-1,59% - ды, ал 2019 жылы-0,95% - ды құрады.

Мемлекет тарапынан жүйелі күш-жігер жұмсау нәтижесінде инновацияларды дамыту Қазақстан Республикасы дамуының стратегиялық маңызды бағыты ретінде айқындалды [2,с.171].

1-кесте. Ғылымның жай-күйі мен дамуының негізгі көрсеткіштері

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Жалпы ішкі өнім, млрд. теңге	21 815,5	28 243,1	31 015,2	35 999,0	39 675,8	40 884,1	46 971,2	54 378,9	61 819,5
ҒЗТҚЖ-ға арналған ішкі шығындар, млн. теңге	33 466,8	43 351,6	51 253,1	61 672,7	66 347,6	69 302,9	66 600,1	68 884,2	72 224,6
Жалпы ішкі өнімнен ҒЗТҚЖ-ға ішкі шығындардың үлесі, %	0,15	0,15	0,16	0,17	0,17	0,17	0,14	0,13	0,12

2021 жылы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға жұмсалған ішкі шығындар 72 224,6 млн. теңгені құрады (2020 жылы – 68 884,2 млн.теңге,2019 жылы– 66 600,1 млн. теңге), олардың ЖІӨ-дегі үлесі-0,12%.

2020 жылы өнімдік және процестік инновацияларға арналған шығындар (технологиялық инновацияларға арналған шығындар) 899 681,8 млн. теңгені құрады (2019 жылы – 1 528 645,9 млн. теңге, 2018 жылы - 655 361 млн.теңге). Мемлекеттік инновациялық саясат шараларын инновацияларға қолайлы әлеуметтік-экономикалық орта құруға және тікелей және реттеуші инновациялық процестерге бөлуге болады [3, с.71].

Сонымен қатар, мынадай проблемалар бар:

- инновациялардың құрамдас бөліктерін және өнеркәсіпте, университеттерде және мемлекеттік секторда инновацияларды қалай дамыту керектігін жеткіліксіз түсіну;

- инновация жолындағы әкімшілік кедергілер;

- инновацияларға сұранысты қамтамасыз етудің тиімді тетіктерінің болмауы;

Мұның бәрі экономиканың дамуына инновациялардың үлесін айтарлықтай шектейді.

Бұл проблемаларды шешу үшін өңірде неғұрлым тартымды инвестициялық ахуал қалыптастыру, оның ішінде ЭЫДҰ стандарттарына сәйкес үздік әлемдік практиканы ескере отырып, Қазақстанды өңірлік

инвестициялық хабқа айналдыру, сондай – ақ өңдеуші секторға инвестициялардың төмендеуіне жол бермеу елді индустриялық-инновациялық дамытудың негізгі бағыттары болып табылады [4,с.191].

Елді индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі негізгі міндеттердің бірі қосылған құны жоғары өнім өндіретін бәсекеге қабілетті кәсіпорындар құру арқылы экономиканы әртараптандыру болып табылады. Бұл ретте дамыған инфрақұрылымға, тұрақты заңнамаға және басқару жүйесіне негізделетін арнайы экономикалық аймақтарды (АЭА) дамыту инвестициялар тарту мен жоғары технологиялық өндірістерді дамытудағы маңызды құрал болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Друкер П. Энциклопедия менеджмента. М.; СПб.; К.: Вильямс, 2004. 270 с.
2. Морозов Ю.П. Инновационный менеджмент: учеб. пособие. / Ю.П. Морозов. М.:Юнити-Дана, 2001. 446 с.
3. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. М.:Директмедиа Паблишинг, 2008. 455 с.
4. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің 2020 жылғы "29" желтоқсандағы 2020-2023 жылдарға арналған стратегиялық жоспары.